Nr 28. Sibiiu, Joi 10|22 Martie 1883. Anul XXXI

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

„Pesti Napló" şi adunările române.

Eată ce scrie „Pesti Napló" (nr. 73 din 15 Martie):

„Nu voim să micşorăm însemnătatea demonstraţiunei românesci, ce s'a făcut Sâmbăta trecută în Deva. Purtarea duşmănoasă statului a unei părţi a Românilor din ţeară o privim de o apariţiune serioasă. Agitaţiunea Românilor este mai periculoasă decât a Sasilor, fiind-că Sasii sûnt puţini, Românii de 10 ori atâţia, fiind-că Germania e departe, ear România aproape, şi fiindcă regimul german e înţelept şi naţiunea germană e un popor cult, cu pricepere, pe care'l poţi lumina, pe cât timp pe Români îi poţi face să creadă ori şi ce şi masa lor o poţi uşor înflăcăra. Istoria vorbesce despre mai multe răscoale ale poporului românesc, cari au escelat toate prin cruţime sălbatică; cea din urmă nu s'a întêmplat aşa de de mult, ca să fi uitat de tot de dênsa. Agitaţia se face cu religie şi cu rasă, voesc să provoace resboiu de religie şi de rasă, lucrul cel mai înfiorătoriu. Credem şi sperăm, că aceasta nu le va succede celor ce conduc mişcările, cu toate aceste regimul să se îngrigească, ca schinteia să se stingă până încă nu a devenit flacără."

„Nu e întêmplare oarbă ceea ce esperiăm, ci este un şir de fapte, cari au un isvor comun şi o ţintă comună. Românii voesc să facă Dacoromânia."

„Purtarea duşmănoasă a României în cestiunea Dunărei, în care n'are dreptate, căci chiar şi Francia şi Italia trebue să mărturisească, că România are pretensiuni esagerate şi monarchia noastră este faţă de ea cu ecuitate şi îngăduitoare şi toată Europa e cu noi şi a hotărît în contra României — această purtare provocătoare nu dovedesce alta decât, că România resfăţată de noi, încărcată cu binefaceri şi îmbiată cu alianţa noastră, nu voesce să trăiască în amiciţie cu noi, pentru că îşi formează pretensiuni asupra Ardealului, a întregei Ungarii răsăritene şi asupra Bucovinei. Agitaţiunea se nutresce din Bucuresci şi dacă între noi şi România ar esista o legătură atât de intimă şi solidă, precum noi o dorim, şi precum de repeţite ori au oferit'o Andrássy şi Kállay, atunci agitaţiunea din Ardeal n'ar avè sens şi ascuţiş. Pentru aceea se ceartă cu noi tot mereu şi fără de nici o causă bărbaţii de stat români în parlamentul şi în presa lor, cu toate că chiar România are mai multă lipsă de alianţa cu noi decât noi de a ei. Dar pentru ce predicăm noi aceste! România e încă prea tinără decât ca să ne poată pricepe. Acuşi se va face mai cu minte, după ce îşi va fi frânt coarnele. Astăţi toată pasiunea ei consistă în a desemna charte, a agita şi a demonstra; regalitatea cea tinără o face să-şi easă din piele. Şi jocul este astfel, că dacă cei din Bucuresci strigă contra Austro Ungariei, Românii din Ardeal demonstrează, şi dacă Românii Ardeleni demonstrează, Românii din Bucuresci fac larmă. *Hinc derivata clades.* Şi fiind că isvorul este afară de patria noastră, abia ne va fi posibil de al delătura, dar este cu atât mai de lipsă, că faţă cu România să tragem un cordon politic la frontarie, cu deosebire foilor române să le detragem debitul postal şi în tot chipul să veghiăm asupra activităţii irredentei române."

„Aici acasă noi scutim poporul (?!) precum drepturile, interesele şi libertatea lui, ca cetăţenii patriei să n'aibă causa reală de a se plânge, dar agitaţiunile şi demonstratiile antipatriotice să nu le suferim nici decum. Agitaţiunea începută în mod oficial din partea bisericei române, care a culminat în memorandul din Sibiiu, a fost un atentat temerariu, îndreptat contra statului ungar şi totuşi el a remas nerăsbunat.

„Protestul contra projectului de lege pentru scoalele secundare e iscălit de Metropolitul Romanul; Metropolitul putea se vină la Pesta şi putea să arate îngrijirile sale ministrului Trefort cu graiul; membru al camerei magnaţilor putea influinţa contra projectului dar dênsul numai ca se agiteze a preferit a protesta în scris. Poate cai s'a urît de a şedea pe scaunul de Metropolit, pe care la pus Regele la recomandarea guvernului maghiar şi doresce linisce la betrâneţe în vreo monăstire? — Aşa şi pretinul său, Episcopul din Lugoş, Michaly în care s'a înşelat aşa de mult guvernul unguresc (când l'a numit) — cu ocasiunea alegerei vice comitelui (şefului adminisrativ) pentru comitatul Caraş-severin a dovedit, că doresce să'şi schimbe vestmintele sale preoţesci cu cele profane.

N'avem nimic contra persoanei noului vicecomite, în a căruia patriotism şi lealitate n'avem drept a ne îndoi şi originea lui romăna nu este un defect înaintea ochilor nostri: ci numai partida lui nu ne este pe plac, căci alegêndul pe el, eă a devenit doamna peste comitat, şi mărturisim sincer, ca noi în scopurile şi simţemintele acestei partide naţionale, navem încredere. Într'un comitat mare însă cu un jumătate milion de locuitori romani, şi încă situat la graniţă e o cerinţă capitală, ca administraţia să fie corectă şi credincioasă şi să nu fie influinţată de câtră aceştia."

„A fost poate o greşală de a uni Caraşul. Ministrul preşedinte Tisza a avut dreptate, că în ţeara de sus trebue să se conserve micele comitate (judeţe) scieau betrânii noştri, că de ce e bine aşa maghiarismul şi statul e mai tare în micele judeţe şi ar fi primejdios să comasăm Slovăcimea, ca în mase mari să formeze stat în stat. E adevărat; cu toate astea tocmai spre fruntăria României Tisza a unificat Carasiul cu Severinul, unul din cele mai mari comitate, el a mărit Uniadoara, aşa că a devenit cel mai mare comitat în Ardeal şi de două ori aşa de mare, ca altele, aşa că lesne s'ar putè împărţi în două şi tot el a unit Bistriţa cu Naşăudul şi astfeliu a creat trei jurisdicţiuni românesci aşa de mari, încât nici cei din Bucuresci nu pot dorì mai mult."

„Fructele se coc iute; după Caraş-Severin vine Uniadoara şi se proclamă de comitat românesc. Nu la comitat, căci aici le ar fi greu din causa domnilor maghiari, ci în biserica din Deva s'a făcut aceasta. — Trebue să fie cele mai capitale îngrijiri ale guvernului şi ale comitatului, că din Deva, care e centrul Maghiarimei din comitatul Uniedoarei, să facă un oraş maghiar."

„Dacă Românii din Deva pâşesc înainte cu atâta cutezare, e de vină politica de „corteşu", după care comitele pentru buna pace şi ca să câştige voturile Românilor în favorul candidatilor guvernului, precum şi spre aşi întări posiţiunea în comitat, pactează de mulţi ani cu conducătorii români. Adunarea din Deva e însămnată în multe privinţe. Mai întâiu, fiind că s'au adunat 1500 de oameni ceea ce dovedesce, că Românii sûnt bine organisaţi şi că ascultă de agitatorii din sînul lor, de preoţi şi advocaţi. Apoi e însămnată acea adunare, căci earăşi ne întâlnim cu agitaţiunea naţională pe terenul autonomiei bisericei dinaintea altariului.

„Apoi pentru că în adunare a isbucnit ura cea mai desfrânată contra Maghiarilor şi că apărarea nedreaptă a vorbitorilor s'a prefăcut în adevărata resvrătire în contra maghiarilor. Înaintea nasului autorităţii, la vederea şi la auţul ei, au declarat Românii, că Ungaria nu e a Maghiarilor, ci a lor fiind că sûnt cei mai vechi locuitori ai tării. Va se ţică a lor este Transilvania, aceasta este conclusiunea. Dr. Tincu, vestit dacoromân cu intenţiunea vădită, a făcut asămănare între starea ţăranilor din ţeara bogată vecină România, cu soartea poporului sărac român din Ardeal şi-a secerat „să trăiască" frenetice. Despre aceea, că şi Săcuiul e tot aşa sărac şi se duce în România să-şi caute subsistenţa, a tăcut Tincu şi n'a esplicat poporului, că pe munţii din Zarand şi în vêrful Retezatului nu va cresce grâu nici odată Dar adunarea a strigat, să trăiască România, şi fie-care a înţeles, că el pe aceasta o privesce de adevărata sa patrie şi nu mai mult pe Ungaria."

„În Viena strigă oamenii după poliţai şi duc pe studenţii înaintea procurorului dacă fac urări de „să trăească Germania": noi nu cerem asemenea energie, căci nu ne temem şi pentru că ne place mai mult libertatea decât ordinea (!) cerem însă dela guvern să se poarte politica energică faţă cu Daco-romaniştii, că nu cumva neîngrigirea noastră să fie luată de slăbiciune, ear slăbiciunea să se prefacă în primejdie. Nu cuvêntări sau cuvinte hotărăsc; ori ce ar ţice dl Tisza în cameră, n'are efect asupra acelor cercuri, asupra cărora ar trebui să aibă. Tisza poate să dobândească pe cale administrativă şi judecătorească mai mult, dacă voesce să lucre. În ori ce cas trebue să se pună stavila răslăţirei Daco-românismului. A noastră e datoria de a atrage atenţiunea guvernului, ear sarcina responsabilităţii cade asupra lui."

Revista politică.

Sibiiu, în 9 Martie.

În casa deputaţilor Ungariei a fost Luni după ameaţi o conferenţă confidenţială, în care au fost representate toate partidele. Objectul conferenţei a fost projectul scoalelor secundare. Fiind conferenţa confidenţială, nu a transpirat în public ce a hotărît. „O. É." crede că scopul conferenţei a fost scurtarea desbaterilor, când projectul se va desbate în special. Nu cumva s'au hotărît în conferenţă niscari amendamente, cari să mai liniscească pe naţionalităţile nemaghiare?

Şi Galiţia va să aibă un Schönerer în feliul său. Dl Romanovicz, candidat în locul vacant de deputat al Lembergului pentru senatul imperial, într'un discurs politic a vorbit pentru o stare separată a Galiţiei. E de însemnat că dl Romanovicz ţine răsboiul dintre Austria şi Rusia inevitabil. „Cu ocasiunea colisiunei acestor două puteri, ţice dênsul, trebue să statorim principiul: „Noi aparţinem numai Poloniei. Numai Polonia dispune de viaţa şi sângele nostru". Deosebirea între Schönerer şi Romanovicz este, că cel dintâiu ar tîrì după sine un dărab de Austrie la Germania şi cest din urmă altul la Polonia. „Nord d. Allg. Ztg." şi aşa ţicea nu de mult că Galiţia nu e neapărat de lipsă pentru Austria.

Dela Seraievo se scrie la „N. fr. Presse", că guvernul tării sciind din esperienţă că primăvara încep revoluţiunile, mai avênd şi sciri confidenţiale, cari signalisau mişcări în Valea Narentei a dispus ca despărţêminte mai mari de trupe să percurgă Valea. Cu toate acestea nu s'a putut observa nicăiri vre un semn de mişcare. Numai ici colea câte un lotru răspândit mai rătăcesce prin munţi; mulţimea erţegovinilor fugiţi este însă tot în Muntenegru, de unde se fac din când în când agitatiuni.

Camerile de revisiune a le României se vor într'unì în jumătatea din urmă a lunei lui Maiu.

„D. Ztg." află că comisiunea dunăreană europeană nu se va într'unì decât după ce se va ajunge o înţelegere cu România. În cercurile românesci sûnt de credinţa, că activitatea comisiunei fără de consimţêmêntul României, preste tot, va fi cu neputinţă.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare. *)

Ministru-preşedinte Koloman **Tisza**: ţice: Discusiunea asupra acestui project de lege ia dimensiuni din ce în ce mai mari, ceea ce nu mă surprinde de loc, dar eu voiu să desvolt vederile mele cu privire la acest project şi să arăt în câteva cuvinte posiţiunea mea faţă cu el. Că Sasii din Transilvania se vor folosì de ocasiune, spre a'şi arăta ura lor către tot ce-i unguresc, asta am sciut-o din capul locului (o voce din grupa Sasilor: Nu-i aşa!) Numai la un lucru atrag atenţiunea sasilor ca să se gândească bine, că ei în situaţiunea lor geografică, numai sub scutul statului unguresc îşi pot conserva

*) Veţi Nr 27.

intactă naţionalitatea lor (aşa este! în dreapta) după cum s'a întêmplat până acuma, şi tocmai pentru aceea este nu numai o greşeală neînţelegibilă patriotică, ci sûnt şi scurt vĕdĕtori, când sgudue edificiul politic intern şi chiamă aliaţi esterni, cari sĕ-l sguduie şi mai tare (aplause prelungite din toate părţile).

Unul dintre deputaţii săsesci a ḑis, că ministrul de culte voiesce ca Sasii sĕ se conserveze, dar ministru ar mâna fără voia sa apă la moara Românilor. Şi eu doresc, ca Sasii sĕ se conserveze, dar nu din ură către Români, domnii deputaţi sĕ creadă, că continuându-şi dênsii purtarea lor de până acuma, fie-care ungur va venì la ideea că statul unguresc tot numai atunci a avut de a suferì mai mult dela Românii din Transilvania, când acest popor lipsindu i cultura corespunḑĕtoare a stat sub conducerea Sasilor (Aplause mari din toate părţile). Şi cu acesta deocamdată aşi fi terminat cu domnii Sasi (ilaritate sgomotoasă şi aplause). Nu voiu sĕ polemisez cu deputatul Thaly, care atacă toate şi ḑice, că candidaţii de profesură nu se pot încredinţa comisiunilor instruite pe la Universităţi din causă că, învĕţămêntul liber al istoriei se suprimă şi se propune o istorie „aulică", duşmană statului; la un lucru însĕ caută sĕ-l fac atent, că prin cuvintele lui nu se atacă guvernul, ci Universităţile statului şi corpul profesoral, în care nu se află numai profesori servili şi chiar din punctul de vedere confesional trebue sĕ o spun, că sûnt între profesori dela Universităţi şi mulţi necatolici (aprobaţiuni vii).

Voiu trece la cuvêntarea lui Mocsáry. Acesta ḑice că, confesiunea protestantă şi scoala protestantă sûnt germanii din Siamu. Pe una nu o poţi vătăma, fără sĕ nu sĕ prăpădească cealaltă. Nu voiu sĕ neg că binele bisericii stă în legătură cu scoalele ce le are, dar trebue sĕ facem distincţiune între lucrurile bisericesci şi între lucrurile scolastice în ori-ce stat din lume, şi că statului i se cuvine mai multă influinţă; numai în state catolice se întêmplă aceasta, eu am sĕ-i observ, că în timpul din urmă chiar în Prusia statul are mare influinţă asupra scoalei, nu care cumva Prusia a devenit catolică, căci nici într'un stat nu s'a esecutat influinţa statului asupra învĕţămêntului ca în Prusia? Domnul deputat a pomenit pacea dela Lipsca şi articulul din 1790/1 şi a ḑis că la 1790 protestanţii pe basa sĕrăciei lor au căpătat drepturi, a ḑis că ministrul le ia drepturile şi nu le dă nici un ban şi sĕ le dea cel puţin bani, dacă nu le dă nici un drept. Unde sĕ meargă asta? Projectul acesta sau jignesce şi restringe selfgorenementul şi pe acesta — eu cel puţiu nu l'aş da pe nici o sumă din lume, (aplause sgomotoase, mişcare în stânga estremă) sau când dă cineva autonomia sa pe bani nu pune mare preţ pe ea (aprobări sgomotoase, strigăte în stânga estremă: El n'a ḑis asta.) Eu cred, că aceea ce cere acest project nu este astfeliu, încât sĕ poată periclita autonomia protestantismului (o voce în stânga estremă: comisariul regesc!) Mult 'mi pare rĕu, că trebue sĕ vorbesc faţă de acest project, pe care îl consider din puncte mai înalte despre lucruri confesionale. Ce vrea projectul acesta? Opresce el confesiunile sĕ nu'şi facă scoale? Nu. Pretinde el o potestate disciplinară asupra profesorilor dela scoalele confesionale? Nu. Ce face el dar? Statul unguresc este atâta de cutezătoriu, că 'şi revindecă dreptul, de a se covinge prin organele sale, că toate institutele din această patrie stau pe acelaş nivel, pe care trebue sĕ stea fie-care scoală secundară. (Aprobări vii).

Eată, aceasta o cere statul şi asta o face, ca sĕ nu fie silit, a lua pe aceia, pe cari 'i socotesce necapabili în institutele sale mai înalte şi ale da o calificaţiune de funcţionariu. Aceasta-i esenţia din ceea ce pretinde projectul. Mocsáry a ḑis, ca scoalele protestante sûnt şi astăḑi mai bune, decât ori care alte scoale şi că din partea lor n'are statul sĕ se teamă. Dară statul tocmai voesce sĕ se convingă, că scoalele protestante sûnt cel puţin ca celelalte. Eu nu vĕd motivul, pentru care causă voesc protestanţii sĕ se subtragă de sub controlul unui guvern constituţional (?) unguresc. Numai acela are cuvênt de a se ferì de controlul guvernului, care se simte vinovat ori într'o direcţiune ori într'alta. Cel ce nu se teme de asta, nici n'are cuvênt de a se ascunde. Dreptul de inspecţiune al statului nu'l neagă nimene, ḑise un deputat. Sĕ nu ne jucăm însĕ domnilor cu cuvintele. Dacă nu ţi sûnt dabe mijloacele, ca sĕ esecutezi dreptul de inspecţiune nu-ţi folosesce nimic. În 1860 ḑise Csanády n'ai vorbit, nu aşa, ḑĕu — respunde Tisza — pentru că atunci era sistema lui Bach şi când ar mai venì aceea sistemă eară mĕ voiu opune, dar sper că nu va mai venì, căci nu vĕ va sucede a provoca astfeliu de turburări... (mare sgomot în stânga estremă); un astfeliu de sistem ar putè venì adecă numai atunci încă odată, dacă vor succede a provoca turburări în ţeară, cari ar aduce acest sistem. (Reprobări în stânga estremă. Aşa e, — în dreapta.) Eu am distins totdeauna între un guvern constituţional, legal unguresc şi între un guvern absolutistic impus cu forţa, care domnesce numai cu puterea armelor. (Aplause vii în dreapta.)

Ministrul preşiedinte se încearcă apoi a dovedi că Mocsáry gresiesce, dacă asamênă situaţia dela 1844 cu cea de aḑi. De atunci încoace sau făcut mari progrese în cestiunea egalităţii şi a reciprocităţii confesiunilor. Pe atunci n'ar fi fost cu putinţă, ca în guvern sĕ se afle, ca aḑi, trei protestanţi. (Mişcare) Astăḑi aceasta nu mai suprinde pe niminea. Mocsáry ne a mai spus, că ce a susţinut până acuma protestantismul unguresc n'a făcut ceea ce făcu aḑi d. deputat, ca sĕ şi revindece un patriotism esclusiv şi mai mare cu privire la celelalte confesiuni (Aplause), Si dacă ar fi făcut aceasta legea dela 1790/1 nu s'ar fi putut aduce, cum s'a adus, căci la crearea, ei au luat parte şi maioritatea mirenilor catolici (Aprobări) şi n'am fi putut sĕ suportăm cu atât succes trista epocă a lui Thun. Nu e bine dar a pretinde un privilegiu confesional, mai vârtos când e vorba de patriotismul unguresc. (Aprobări sgomotoase.) A doua causă e mai positivă; biserica protestantă ungurească şi-a împlinit cu puţină escepţiune, totdeauna datoria către patrie şi interesul sĕu propriu nu l'a adus nici odată în contraḑicere cu interesele statului (Aprobări viue.) D. Mocsáry vorbesce de amărăciunea celor 4 milioane de protestanţi şi de urmările ei. Eu 'i voiu spune ce se va întêmpla. Dacă projectul actual se va face lege, se va produce oarecare nemulţămire şi nelinisce între protestanţi; după ce va întra însĕ în vieaţă şi fiecare se va convinge, că această lege nu aduce nici o stricăciune protestanţilor unguri, poporul va ḑice: În adevĕr d. Mocsáry şi soţii sĕi au fost rĕi proteţi. (Ilaritate.)

Eu, onorată cameră, cred, că biserica protestantă se va putè desvolta şi în viitoriu numai în sensul şi sub scutul statului ungar, de aceea ea nu poate refusa statului ceva, la ce acest stat are drept. Eu cred, că projectul nu e nedrept faţă de nici o confesiune sau o naţionalitate din această ţeară, căci statul nu pretinde mai mult decât ministrul din ceea ce are drept sĕ pretindă, şi de aceea sûnt convins, că aceia sûnt în eroare, cari se tem de projectul de lege, ori că sûnt cuprinşi de simţiul, că nu va fi bine, dacă statul se va uita în cărţile lor (Mişcare viuă.) Din causele aceste recomând primirea projectului (Aplause şi Éljenuri prelungite).

A patra ḑi de desbatere.

După deschiderea şedinţei prin preşedintele Pechy vorbesc în cestiune personală: Mocsary, Thaly, Rakovszky, apoi urmează ordinea de ḑi: continuarea desbaterei generale asupra projectului pentru scoalele medii.

Ignaţiu Helfy: Onorată casă! Arare ori a fost la ordinea ḑilei un project de lege, care ar fi pretins atâta precauţiune, circumspecţiune şi obiectivitate din partea legislatorilor, precum pretinde projectul de faţă. Dacă s'ar strĕcura pe terenul acestui project vre'o greşală, aceasta n'ar strica numai presintelui, ci ar avè influinţa păgubicioasă şi asupra generaţiunilor viitoare. În considerarea acestei impregiurări şi din motivul, că cestiunea aceasta învoalvă şi întrebări naţionale şi confesionale, nu se poate recomanda din destul obiectivitatea şi precauţiunea. Mĕ voiu silì sĕ rĕmân obiectiv, voiu separa din project ce e bun, de aceea el mi se pare rĕu. Binele îl voiu recunoasce, rĕul îl voiu reproba.

Mĕ voiu ferì sĕ clasific liberalismul şi patriotismul membrilor acestei case onorate sau a cetăţenilor acestei patrii după confesiunile lor, cu toate că voiu fi silit sĕ ating partea confesională a acestei cestiuni, fiind că formează o parte esenţială a projectului şi s'a făcut deja alusiune la ea sub decursul desbaterei.

Studiul istoriei dovedesce ce e drept că protestanţii din patria noastră şi-au câştigat dela reformaţiune încoace mari merite, merite, cari se află induse pe paginile istoriei patriei. E fapt însĕ, că şi membrii celorlalte confesiuni au contribuit la meritele acestea. Istoria Ungariei nu începe numai cu reformaţiunea. În decurs de aproape 700 ani înainte de reformaţiune au susţinut ţeara sigur catolici din singurul motiv, că nu esistau pe atunci protestanţi. (Aşa e! aşa e!

Declar înainte, că mĕ alătur la votul separat a amicului meu Otto Herman. Şi de oare-ce am observat, că dintr'o parte a casei s'a nulificat acest vot declar, că acest vot nu respinge întru toate projectul de lege.

Votul separat încheie cu dorinţa: a se înapoia projectul ministrului spre a compune cât mai curênd un alt project pe altă basă, întru regularea scoalelor medii. Atât Otto Herman, cât şi aderenţii lui recunosc starea nemulţămitoare a scoalelor noastre medii şi doresc schimbarea e radicală. Recunoascem, că statul nu poate suferì, ca într'o scoală publică sau şi numai privată sĕ se propună învĕţături îndreptate contra statului. Şi noi urmărim acelaş scop, pe care-l accentuează părtinitorii projectului, susţinem însĕ că projectul de faţă în forma-i de acum e necorespunḑĕtor, de-şi nu se poate afirma pre cum o a făcut deputatul Gull, că ar fi a se respinge. Aceasta ar însemna păstrarea statului quo, ceea ce noi nu dorim nici din punct de vedere naţional, confesional, nici din punct de vedere al naţionalităţi.

Consimt cu votul separat al colegului Otto Herman şi nu primesc nici în general projectul de faţă.

Nu primesc projectul: ântâiu din punct de vedere curat pedagogic, a doua din punct de vedere politic sau mai bine ḑis liberal, fiind pătruns dela paragraful prim până la cel din urmă de o centralisaţiune morţişă; a treia, nu primesc projectul din considerare la autonomia protestantă, nu însĕ din punct de vedere confesional, ci din punct de vedere al statului maghiar; în fine nu primesc projectul din punct de vedere al naţionalităţilor, de oare ce normele referitoare la acest punct sûnt parte superflue, parte prea neînsemnate.

Sĕ nu mi se facă imputare, dacă mĕ voiu ocupa mai în detaiu cu afacerea învĕţămêntului în decursul vorbirei mele, ceea ce s'ar putè luà ca o abatere dela obiect, de oare ce nu s'a prea făcut până acum asemenea reflecsiuni, escepţionând vorbirile referenţilor din majoritate şi minoritate. Nici chiar projectul nu ne ocupă cu partea aceasta mai în detaiu.

Am aşteptat cu mare nerăbdare după projectul de faţă. În decursul studierei m'am convins, că el nu conţine abia nimic din ceea ce trebuia sĕ conţină. Împregiurarea, că enumeră vre-o 10—15 obiecte de învĕţămênt încă nu'l recomândă de project de lege pentru scoalele medii.

Se ocupă projectul, ce e drept, cu anumite posturi, pe care doresce ale cerca ministrul, şi cu modalităţile de controlă. Mie-mi zace însĕ la inimă învĕţămêntul, căci starea slabă în privinţa aceasta nimicesce totul, ce se face pe treapta de jos şi de sus, precum se nimicesce un lanţ scoţôndu se zala dela mijloc.

Avênd în vedere singur afacerea instrucţiunei, aflu cu durere, că nici ministrul nu e încă în chiar în privinţa aceasta, cu toate că acum sûnt 10 ani, de când îşi tot bate capul cu ea.

Cu toată silinţa ce-mi dau, nu-mi e posibil sĕ aflu ideea conducĕtoare a ministrului.

Votul separat pretinde scoală medie neîmpărţită.

Nu ḑic, că primesc o atare scoală. Se pot vorbì şi scrie multe pro şi contra acestei idei, precum s'a vorbit şi scris deja, aşa încât dispune de o bibliotecă întreagă în direcţiunea aceasta.

Recunosc a fi de părerea, că e mai corectă până la un grad oare care, s. e. până la clasa VI în modul esprimat în votul separat şi a admite împărţirea numai după aceea.

In direcţiunea aceasta îmi servesce esperinţa proprie de cel mai bun argument, de oare ce nu se află părinţi, cari sĕ scie judeca la un copil de 10 ani, că oare spre care ocupaţiune va avè chemare. A pretinde înainte de clasa VI că un copil sĕ se decidă pentru studiul clasic sau pentru cel technic, e în adevĕr absurditatte pedagogică. (Aşa e! în stânga estremă.)

În anul al 15—16 se mai poate constata, că spre care carieră are copilul mai mare chemare. Aceasta o vedem şi în strĕinătate, unde au ajuns teoriile totuşi mai departe ca la noi, d. ministru, sĕ facă bine sĕ mĕ ierte, se înşeală când afirmă, că afacerea aceasta ar fi supĕrată. Aceea, ce se întêmplă în punctul acesta în strĕinătate, vorbesce pentru colegul meu Otto Hermann şi în deosebi pentru punctul din care am mânecat eu. Dl referent a binevoit a sĕ provoca la Italia. Dacă cetea opul lui Baccieri i s'ar fi înfăţişat lucrul altfel de cum l'a predat. Baccieri se încearcă a susţinè scoala ne împărţită până la clasa a VI. institue însĕ un curs liceal de 3 ani ḑicênd, ca sĕ se ridice un pod, care sĕ lege scoala medie cu universitatea, căci „săritura dela gimnasiu la Universitate" e prea mare. Aceasta şi stă.

Nu voiu sĕ fiu judecătoriu într'o cestiune aşa importantă, atâta sciu, că ministrul trebue sĕ fie cu sine în chiar atunci, când se presintă înaintea legislaţiunei cu un project de lege şi sĕ se decidă pentru una sau pentru alta, sau pentru scoala împărţită sau pentru cea ne împărţită; nu-i este permis a se clătina într'aceste două!

Din project nu se poate vedé voia ministrului. Mie mi se pare, că pledează pentru scoalele ne împărţite. Împrejurarea, că în scoalele reale se învaţă

limba franceză, ear în gimnasiu nu, nu ne îndreptățesce a face o deosebire așa mare și a înființa două scoale separate, provědute cu aparate proprii.

De oare ce un gimnasist, care a absolvat scoala medie, se poate duce la ori ce scoală înaltă chiar și la politechnică, e dovadă, că d. ministru nu pretinde nici dela elevii absolvenți de scoala reală o atare cultură specială, care se recere, spre a putè absolva politechnica cu succes. Sau una sau cealaltă.

Nici relativ la întrebarea a doua nu află în project în general o idee conducětoare. Dl ministru primesce d. e. în scoalele reale ca studii pregătitoare studiile filosofice. Acum întreb, ce scop are filosofia pentru technic, dacă instrucțiunea reală se deosebesce de cea gimnasială? Nu dic că dintr'o sută nu vor fi unu doi, cari sě profite ceva din filosofie. Mânecând însě din punctul acesta, ar trebuì sě considerăm toate studiile, căci abia se va afla unul, din care n'ar putè trage omul odată folos. Relativ la limbi s'a primit în scoala reală limba franceză, în gimnasiu nu s'a primit. Aceasta nu o aflu cu cale. Gimnasiul, după părerea domnului ministru, și a referentelui, are chemarea a pregătì tinerimea pentru studiul general mai înalt. Se poate oare nega, că în timpul de față limba franceză e o recerință inevitabilă pentru cultura generală? Dacă ași avè sě aleg între cele două scoale, aflu, că instruirea limbei franceze în gimnasiu e mai necesară ca în scoala reală. Juristul, medicul și profesorul au mai mare lipsă de cunoascerea limbei franceze ca mașinistul, inginerul, negutătorul, industriașul sau directorul de fabrici, cari es din scoala reală sau din politechnic. (Adevěrat!)

N'au nimic în contra introducerei limbei germane ca obiect obligat în scoalele medii, měsura aceasta o laud, de oarece limba germână e necesară din motivul lățirei ei preste tot pământul, și deoarece literatura ei e atât de mănoasă, încât oferă un isvor nesecat elevului. Ca sě se propună însě pe lângă limbă și literatură germână, aceasta nu o aflu cu cale. Tot pedagogul o scie, că în direcțiunea aceasta nu-ți poți ajunge scopul. Gimnasiul și-ar împlinì în urmarea pretensiunei de sus chemarea atunci, dacă gimnasiaștii absoluți au învětat limba și au cetit atâta, încât sě fie în stare a se ocupa la Universitate cu literatura. Aceasta gimnasiul nu o poate face, căci ar pretinde prea mult timp și ar contribuì la negligerea celorlalte obiecte de învětământ. (Adevěrat!)

Nu pot consimțì nici cu aceia, cari vor sě scoată limba grecă din gimnasiu, cu atât mai puțin mě pot învoì cu aceia, cari pretind, ca limba latină sě se propună numai facultativ. Din contră cred, că, deși cultura socială s'a schimbat de secoli încoace în mod considerabil, studiul clasic va remânè totdeauna inevitabil pentru omul cult. (Aplause.)

Cu privire la limba latină noi mai avem însă și în titul special, care ne face sě o învětăm, chiar și dacă s'ar elimina aceea din întreagă Europa. Stăm încă aproape de timpul, în care întreaga noastră viață publică, se mișcă în limba latină. Ar fi pěcat, sě închidem calea tinerimei de a putè studia trecutul națiunei noastre; un atare studiu însě fără cunoascerea diarelor (diarium) și *corpus juris* e imposibil.

Nu putem evita nici limba elină; de ea avem lipsă cu toată desvoltarea limbilor vii.

Nu este om, care sě nu întrebuințeze mai la tot momentul câte un cuvênt elin. De aceea și cer dela tot omul cult, ca vorbind de „filosofie, filantropie" sě scie isvorul, din care se trag cuvintele acestea. În gimnasiu în anii din urmă ușor se pot învěța formele gramaticale, cealaltă parte e chemarea Universității. (Aplause).

Esențialul din projectul de față nu e nou, ar fi multe de observat în punctul acesta; nouě sûnt unele instituțiuni, introduse de D. ministru. Dintr'aceste cea dintâiu: directorul suprem al districtului de scoale! (O voce din dreapta: esistă deja!)

Așa precum ni se presintă în project, n'a esistat. Țeara are sě se împartă în 12 districte de scoală.

Întreb pe d. ministru, ce succes își promite dênsul dela instituțiunea aceasta? Impărțindu-se țeara în 12 părți se vin pe un director suprem 5 comitate. Sě se ia odată în considerare inspectorii de scoale de adi sau inspectorii de dare. După modelul acesta se va putè ușor calcula cât timp va putè jertfi un atare director pentru singuraticele, scoale. Strins luat directorul suprem de scoale n'are nici o chemare specială, el n'are nici dreptul de instituire, nici dreptul de dispunere. Directorul formează un fel de oficiu postal între ministeriu și între scoală. Voesce directorul gimnasial sě trămită un raport la ministeriu, îl poate preda postei și îl poate adresa chiar ministrului de culte, întocmai ca și directorul suprem.

Aceasta nu e altceva decât o creare de posturi, spre a dispune de 12 oameni, cari sě se poată esmite la apropierea alegerilor în toate părțile ca 12 apostoli. (Așa e! în stênga estremă.)

Mai e și o altă instituțiune: a comisarilor regesci. Voiu avè acuși ocasiune sě mě ocup și de acești. Trec acum la alt motiv, care mě face sě resping projectul și în general: la punctul de mânecare politic sau la tendența neiertată, ne mai auдit centralistică, ce se manifestă. (Așa e! în stânga estremă.)

Pe terenul acesta am esperințe, îi cunosc atât partea teoretică, cât și pe cea practică și sciu, că o scoală își poate împlinì chemarea numai așa, dacă își desvoaltă individualitatea. De aceea și vedem mai în fie-care țeară, că deși scoalele medii diferite sûnt organisate după unul și același sistem, se întêmplă ca una sě esceleze între celelalte. Așa e și într'un corp de armată. Deși disciplina e una pentru toate regimentele, totuși un regiment escelează prin un anumit spirit, care trece dela tată la fiu și se susțin adesea secoli întregi. După projectul de față în̂divid, îndată ce și-a primit diploma de profesor, numai poate face nici un pas fără controla ministrului. În cea mai mică causă, când d. e. e vorba, ca sě se elibereze un copil dela caligrafie din motivul, că îi e stricată mâna, nu e de ajuns decisiunea profesorului, a colegiului profesoral și a directorului suprem de scoale, se cere a se face apelație la ministru.

Pe basa unui punct din project se cere, că avênd în sala de învětămênt numai 50 elevi loc, ear în decursul semestrului s'au insinuat 53 elevi, a se face rugare la ministeriu, ca sě nu se dispună adoptarea unei sale sau instituirea unei clase paralele pentru cei trei elevi.

Dacă un elev nu poate cerceta regulat clasa, fiind că părinții lui nu sed în acel loc, însě prin diligență privată o duce până acolo, încât toate obiectele le scie ceilalți, și profesorii sûnt convinși că acest elev poate depune esamen și depre 2 clase, trebue totuși sě se ceară învoirea ministrului, și sě se alăture și o fotografie, spre a se convinge ministrul despre desvoltarea și capabilitatea elevului. Și eu constat că în toată lumea o mai mare ingerință nu se va putè constata, ca și în acest project. Pe lângă acestea projectul este atât de înjositoriu, încât în adevěr nu ne face onoare.

Aici vě fac atenți la modul de judecată al partidei dela putere, care se repetă, decâte ori voesce guvernul sě centraliseze. La aceste ocasiuni se provoacă oamenii la ideea de stat unguresc. De când e la ordinea dilei acest project de lege mi-au dis 20—30 de deputați: ce tu nu voesci, ca sě se întărească ideea de stat unguresc? Acum întreb, a întărì ideea de stat unguresc este tot una a concentra cât mai multă putere în mânile guvernului?

Pe acest teren progresând ajungem la resultatul că supremul ideal al ideei de stat este absolutismul cel mai complet, căci în mânile acestuia este concentrată puterea cea multă. (Așa este, din stânga estremă.)

Idea de stat unguresc însě nu stă în acestea, si eu vě pot asigura că noi altele avem de făcut. Și apoi meritul ce și-l aroagă domnul ministru, nu este al Dsale, căci ceea ce se acentuiază cu privire la întroducerea limbei unguresci în scoalele nemaghiare, nu este productul Dsale; aceasta numai din întêmplare s'a luat la project de către comisia scolară (Așa este! stênga estremă) și domnul ministru nici n'a visat la așa ceva. Unde rěmâne deci ideea de stat? Când se opresce lățirea învěțăturilor antinaționale și antipatriotice, se lucră în interesul ideei de stat. Și — vě rog sě mě ertați — trebue sě vi-o spun, că dacă aș fi eu ministrul de culte în Ungaria, m'aș fi rușinat sě presentez un asemenea project, căci dispositiile privitoare la ideea de stat sûnt vot de blam pentru ministru. Pentru că dacă sûnt agitațiuni antinaționale, ele trebuesc suprimate încă dela început fără de a aduce lege specială. (Aplause prelungite în stânga estremă.) (Va urma.)

Varietăți.

* (Clubul) alegětorilor compus din membrii comitetului comitatens sibian, audim că se va convoca pe 3 Aprile n. pentru a se reorganisa. Fiind că în anul acesta se vor alege funcționarii administrativi ai comitetului, ar trebuì, ca din vreme sě ne pregătim, ca sě nu ne afle oara cea din urmă ne gata.

* Direcțiunea „Albinei", cetim în „Hztg," a propus în raportul sěu către adunarea generală împărțirea unei dividende de dece percente.

* (Faptă regretabilă și condamnabilă.) Eri noapte au spart, cine nu se scie, ferestrile dela reședința archiepiscopiei și metropoliei noastre. Regretăm fapta, pentru că este de natură de a păta caracterul cel serios a'l românului și firea lui pacînică și iubitoare de ordine. Condamnăm chiar fapta, pentrucă ea dă armă în mânile contrarilor nostri, spre a ne timbra de resvrătitori.

* (Coincidență suspectă.) Reuvoitorii românilor se vede că sûnt activi. Nu mult după într'unirea din Sibiiu s'a ivit o epistolă anonimă, care în Dumineca trecută parada în „Pesti Napló" și poate că și în alte diare. Eată acea epistolă, adresată directorului gimnasiului ung. de stat din Sibiiu:

Tekintetes Igazgató Ur! Tiszteletteljesen tudatjuk Uraságodat, hogy saját érdekükben a magyarosító uj törvény elfogadása után rögtön társaival együtt hagyja el őrökre városunkat. Kelt Nagyszeben, 1883 8/3. A bizottság † † †.

(Domnule Director. Te încunosciințăm cu toată stima ca în propriul interes după primirea nouěi legi de maghiarisare cu toți colegii Dtale sě părăsesci pentru totdeauna orașul nostru. Dat în Sibiiu, la 8 Martie, 1883. Comitetul † † †.)

După douě dile dela publicarea aceasta se întêmplă ceea ce am raportat mai sus. Stilul epistolei trădează pre omul în posesiunea deplin a limbei maghiare, într'o vêrstă eșită din anii sburdălniciei tinerețelor. Fapta cu ferestrile se potrivesce de minune ca suplinire la cea cu epistola. Și una și alta ne ispitesce a crede că ar fi cu calcul premeditat puse în scenă.

* (Convocare). În mijlocul atâtor evenimente, ce tăia în viața noastră națională-socială, precum și cu prevedere la restaurarea (nou'a alegere) a amploiaților administrativi, ce se apropie, 'mi eau voie prin aceasta a conchiema pe toți alěgătorii românii din cercurile Reginul săsesc și Gernisigu la o conferență, ce se va ținea în Sz-Reginu la 25 Martie a. c. 2 oare d. a. Regin în 16 Martie 1883.

P. Barbu,
pres. clubului electoral.

* (Proces criminal) ne spun foile din Cluj a intentat procuratura superioară din M-Oșorheiu contra participanților principali la întrunirea din Deva. Cu instrucțiunea este însărcinată judecătoria cercuală reg. ung. din Deva.

* (Avramuțiu-Ábrányi.) Mai auditați oameni buni una ca aceasta? Un român din Timișoara cu numele Avramuțiu și-a schimbat numele în Ábrányi. Cine nu crede ceteasca „Budapesti Közlöny" Nr. 63 a. c. Din Avramuțiu, Ábrányi!! Se dice că renegatul ar fi un funcționariu public în liga maghiarismului. Nici nu poate fi altcum. Fie cum va fi, sûntem siguri că nu va fi suflet de român, care sě nu se îngrețoșeze, vědênd astfel de caractere și sě nu întimpine cu tot dispretul pre aceia, cari pentru un blid de linte sûnt destul de slabi a'și lua nume străin, a se lăpăda de sângele lor, de tradițiunile lor strămoșesci, de mama lor, de națiunea lor!!

* (Manuscripte prețioase.) În curênd se vor vinde în Spania bogatele colecțiuni ale ducelui de Ossuna, mort în anul trecut. „Temps" ne mai spune în privirea aceasta: „Între manuscripte sě găsesce o copie a diarului (notițe dilnice) scris de Cristof Columb; textul autentic al scrierei „Roman dela Rose" (din secolul 13) pentru care guvernul german oferă 100,000 franci; Manuscripte din numeroase bucăți de Lopez de Vega și Carleron; Un Dante și un Petrarca, cu minunate figuri în miniatură; o serie întreagă de reproducțiuni a celor mai însemnate producțiuni literare ale Spaniei și Italiei din seculii 15 și 16 etc. Valoarea colecțiunilor se estimează la 5 milioane franci."

Loterie.

Mercuri 21 Martie n. 1883.

Sibiiu: **48 26 34 53 40**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 20 Martie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.15	120.20
Renta de aur ung. de 4%	88.70	88.75
Renta ung. de hârtie	86.90	87.—
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.75	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	100—	100.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.80	91.25
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.90	96.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	97.50	98.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.—	97.25
Obligațiuni urbariale temeșianede		98—
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97 25	9725
Obligațiuni urbariale transilvane	98..25	98.50
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiun ung. de rescumpărarea decimei de vin	97.50	97.75
Sorți ungaresci cu premii	115.75	116.50
Sorți de regularea Tisei	109.80	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 20	78.20
Datorie de stat austr. în argint	78.50	78.50
Renta de aur austriacă	97.85	97.50
Sorți de stat dela 1860	132 40	131.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	832.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	311.—	311.50
Acțiuni de credit austr.	311.50	311.25
London (pe polița de trei luni)	119 55	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemțesci	58.45	58.45

Nr. 3532 v. c. 1883. [385] 1—3

Publicaţiune de concurs.

Prin aceasta se publică concurs la şease posturi sistemisate de practicanţi la administraţiunea comitatului Sibiiului.

Fie-care din aceste posturi este provĕdut cu salariu de 300 fl. şi 60 fl. bani de cuartir.

Doritorii de a concurge se îndrumează a'şi înainta petiţiunile concernente, instruite cu adeverinţe originale sau în copii legalisate, prin care sĕ se testeze cualificaţiunea prescrisă în articlul I de lege din 1883, până la 20 Aprile a. c., ilustrului domn comite suprem al comitatului Sibiiului şi comite săsesc.

În urma hotărîrei protocolare din 12 Februarie 1883 sub 2 a jurisdicţiunei comitetului comitatens.

Sibiiu în 19 Martie 1883.

Vice-comitele comitatului Sibiiului

Senor Auguston m. p.

Nr. 24 [381] 2—3

CONCURS.

Pentru staţiunea vacantă de paroch în Restoşnea şi filialul Polăţi, în conformitate cu ordinaţiunea consistorială dto — 2 Decembre 1882 Nr. 4095 B. — se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare.

Emolumentele sûnt

a) Dela 112 familii a. 2 fl v. a. 224 fl. v. a.

b) dela 29 familii a 1 fl. 29 fl v. a.

c) dela 42 familii câte o ḑi de lucru a. 50 cr. 21 fl. v. a.

d) Venitele stolari 60 fl. v. a. — Suma 334 fl. v. a.

e) Lemnele de foc trebuincioase şi prospect de a se îmbunătăţi salariul parochului din interesele anuali a unui deposit de 100 fl. v. a. ce se administrează de către Prea veneratul Consistoriu Archidiecesan.

f) Lipsind superedificatele parochiale; până la edificarea acestora parochul respectiv se va încuartira în scoala din matera Restoşnea.

Petenţii vor avè a subşterne suplicele concursuali instruite în sensul statutului organic şi al regulamentului pentru parochii la subscrisul în Idicel, posta ultimă Reghinul săsesc.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Tractul Reghinului.

Idicel 19 Februariu 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial

Galaction Şagău m. p.,
protopresbiter.

Nr. 257 [383] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă staţiunea de paroch în Ciubanca mare, protopresbiteratul Dejului prin moartea fostului paroch Georgiu Miclea pentru întregirea acesteia se escrie concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare a acestui concurs în foaia „Tel. Rom."

Emolumentele:

1. Porţiunea canonică dela 26 Juguri fânaţ, arătură şi păşune clasa I. II. şi III.

2. Dela 76 familii câte o ḑi de lucru cu palma.

3. Venitele stolari usitate în comună.

Doritorii de a concura după această staţiune de parochi, sûnt avisaţi suplicele lor de concurs, instruite în sensul statutului organic, şi a regulamentului congresual pentru parochii, a aşterne până la terminul susindicat la subscrisul oficiu în Giurgeşti posta ultimă în Retteg.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deej. Cs: Giurgeşti 1 Martie 1883.

In conţelegere cu comitetul parochial gr. or. respectiv.

Constandin Bodea m. p.,
prot.

Nr. 243 1882. [378] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă: Brăţălariu cu filia Bretea română, în protopresbiteratul gr. or. al Haţegului, se deschide concurs cu terminul de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom."

Emolumentele sûnt:

a) Dela parochia Brăţălariu:

1. Folosirea a 1 ½ jug. pămênt arătoriu şi fênaţ;

2. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 70 fumuri câte o ferdelă mĕsură de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru şi

4. Stolele statorite în sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română.

5. Folosirea cimiteriului şi 400 stângini cuadraţi pămênt arătoriu;

6. Dela fie-care fum de casă în numĕr de 40 fumuri câte o ferdelă de 30 litre cucuruz sfărmit în boambe;

7. Dela fie-care fum de casă câte o ḑi de lucru;

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa postul acesta au a'şi aşterne la subscrisul suplicele lor instruite conform prescriselor „statutului organic" şi a regulamentului pentru parochii, până la terminul sus amintit.

În conţelegere cu comitetul parochial,

Haţeg în 3 Martie 1883.

Ioan Raţiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 6. desp. IV. [371] 3—3

CONCURS.

Pe basa conclusului adus de către adunarea generală a despărţĕmêntului IV. (Sebeş) ţinută în comuna Romos la 8 Octombre 1882, şi în conformitate cu aprobarea acestuia prin comitetul central din Sibiiu ad Nr. 449 1882. Comitetul amintitului despărţĕmênt escrie concurs pentru 3 ajutoare pe seama la trei elevi din acest despărţĕmênt aplicaţi la vre-o meserie, şi anume un ajutor de 20 fl. pentru un elev, care până la espirarea terminului concursual mai jos indicat se va dechiara de (liber) calfă şi 2 ajutoare a 10 fl. pentru alţi doi elevi.

Cei ce doresc a se împărtăşi din aceste ajutoare, au a subşterne cererile lor la subsemnata direcţiune a despărţĕmêntului IV în Sebeş, cel mult până în 9 Aprilie 1883 nou.

Cererile au sĕ fie instruite:

1. Cu atestat de botez, din care sĕ se vaḑă că concurentele e român.

2. Cu atestat scolastic dela scoala industrială, normală ori populară.

3. Cu atestat oficios de paupertate.

4. Cu atestat dela măestru, din care sĕ se vaḑă, că concurentele la ce ram şi la cine este aplecat, precum şi că ce fel de purtare are.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului IV (Sebeş) ţinută la 8 Martie 1883 n.

Ioan Piso m. p., director. **Daniil David** m. p., act.

Nr. 5. [382] 2—3

CONCURS.

Încunosciinţându-se prin resoluţiunea Prea Venerabilului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882 Nr. 4768 B. instituirea de capelan lângă neputinciosul paroch Dionisie Calefariu din Sărată, — pentru ocuparea acelui post se escrie concurs cu termin de 30 ḑile dela prima publicare în „Tel. Rom."

Emolumentele împreunate cu postul acesta sûnt: jumĕtate din toate venitele parochiale, cari s'au ficsat prin comitetul parochial la 383 fl. v. a

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avè a'şi aşterne petiţiunile sale subscrisului oficiu protopresbiteral, instruate cu documentele recerute de statutul organic şi regulamentul congresual pentru parochii până la terminul susindicat.

Avrig 24 Ianuarie 1883

În conţelegere cu comitetul parochial.

Vasilie Macsim m. p.,
adm. prot. Avrigului.

Nr. 84. [373] 3—3

EDICT.

Dionisie Forsea din Paloş legiuitul bărbat al Mariei Ditcul din Fişer, protopresbiteratul Cohalmului, în urma unei convieţuiri de un an şi jumĕtate în Fişer, părăsind de opt ani şi jumĕtate pe legiuita lui soţie, fără de a se scì unde se află, şi de mai trăiesce, — este citat, ca în termin de trei luni dela prima publicare a acestui edict sĕ se presenteze înaintea subsemnatului for matrimonial, căci la din contră procesul asupră-i intentat se va decide şi în absenţa lui.

Cohalm, 12 Februarie 1883.

Scaunul ppresbiteral gr. or. al tractului Cohalmului ca for matrimonial de I a instanţă.

4/1883 [380] 2—3

EDICT.

Ioan George Goţa din comuna Rĕhĕu de un timp îndelungat ş'au părăsit cu necredinţă legiuita soţie Ioana n. Darabant tot de acì, pribegesce în lume fără a se scì locul ubicaţiunei — se citează prin acest edict, ca conform decisului prea veneratului consistoriu archidiecesan din 16 Decemvre 1882, Nr. 296 B. sĕ se presenteze s'au în persoană, sau prin un împuternicit înaintea subsemnatului for matrimonial în termin de 3 luni de ḑile dela prima publicare; căci la din contră, procesul urḑit de muerea sa se va decide amĕsurat legei şi în absenţa lui.

Sebeş în 17 Ianuarie 1883.

Forul matrimouial gr. rĕs.

I. Tipeiu m. p.,
protop.

Nr. 1151 1883 civ. [377] 2—3

Publicaţiune.

Prin aceasta fac cunoscut, că în afacerea comasărei generale a hotarului comunei **Dârlos** pentru începerea lucrărilor prealabile şi cu deosebire pentru regularea representanţelor părţilor, alegerea inginerului operativ şi statorirea preliminariului de spese am pus termin **ḑiua de 16 Aprile 1883 la 9 oare înainte de ameaḑi** în faţa locului în comuna Dârlos. La ce toţi cei interesaţi sûnt chemaţi cu accea observare, că absenţa lor nu va împedeca pertractarea.

In numele tribunalului reg. din Elisabetopole 3 Martie 1883.

(L. S.)

Székely Miklos m. p.,
jude esmis.

Se caută

un adjunct de notariu comunal. Sĕ pretinde caracter nepătat, desteritate în oficiul şi limba română, ungurească şi nemţească în vorbă şi scrisoare perfect.

Salariu lunar 30 fl., cuartir şi alte accidenţii. Respectivul poate conta a fi ales în curênd şi vice-notariu comunal. A se adresa la notariul comunal în **Banat-Ujfalu** (Torontál m.) [379] 2—2

Avis important.

Am onoare de a aduce la cunoscinţa on. public, că la **1 Aprile a. c.** voiu deschide în acest oraş, ***strada Cisnădiei Nr. 16.*** un magazin de **Lingerie, Tapisserie,** şi **Marchitenie** sub firma

Gustav Jekim.

Fondul suficient precum şi cunoscinţa, câştigată în decurs de mai mulţi ani în caselemari, renumite, atât din Transilvania cât şi din Viena, mĕ pun în posiţiunea, a putè satisface pe deplin încrederei on. public, cu care va binevoì a mĕ onora.

Cu deosebită stimă:

[374] 2—3 **Gustav Jekim.**

N. U. 1379 1882. [375] 2—3

Publicare de licitaţiune!

În urma conclusului adunărei generale a şeptelor judeţe din 18 Decemvre 1882 N. U. 1379 în **17 Aprile 1883 diminea̧ta la 10 oare** va avè loc în cancelaria universităţii (Piaţa mare Nr. 15) vênḑarea licitativă a edificiului curial aparţinĕtoriu dominiului şeptelor judeţe dimpreună cu fundul curţii şi grădinei din Tălmaciu şi adecă:

Nr. top. 54 casă de peatră cu 10 încăperi de locuinţă dimpreună cu magazin de bucate etc. şi curte de . 723 stâng. □
Nr. top. 55 grădină . . . 1054 „
„ „ 56 „ . . . . 183 „

Preţul de esclamare este statorit 10,000 fl. fie-care licitant are a depune vadiu de 10% dela preţul de esclamare.

Oferte în scris, timbrate în regula prescrisă şi provĕḑute cu vadiul de mai sus, se primesc în cancelaria universităţii până la începutul licitaţiunei verbale.

Condiţiunile celelalte ale licitaţiunei se pot vedè în cancelaria Universităţii în oarele oficiale obicinuite.

Sibiiu în 27 Februarie 1883.

Dela oficiul central al universităţii săsesci.

Wächter m. p.,
comite.

Bilanţul anual
din 31 Decemvre 1882 al
Institutului de credit şi de economii „Albina".

Active.		fl. cr.
Cassa în numerariu		74,567.78
Monetă		49,910.65
Cambie de bancă		751,192.17
Cambie şi obligaţiuni dela reuniuni de credit		24,792.05
Împrumuturi pe hipotece . .		
a) în scrisuri fonciari . .	597,064.88	
b) în numerar	156,267.25	753,333.13
Credite ficse		64,684.42
Avansuri pe effecte publice .		23,803.—
Realităţi		66,274.—
Effecte publice		91,055.—
Effectele fondului de garanţă ale scrisurilor fonciare		237,205.58
Effectele fondului de pensiuni al funcţionarilor institutului		5,152.90
Mobiliar . . . . . i .	4,442.73	
după amortisare de . . .	442.27	3,980.46
Diverse conturi debitoare . .		85,113.70
		fl. 2,231, 63.84

Passive.		fl. cr.
Capital social 3000 acţiuni a fl. 100 .		300,000.—
Fondul de reservă al acţionarilor		33,323.50
Depuneri pentru fructificare .		1,176.660.65
Scrisuri fonciare în circulaţiune		541,000.—
Scrisuri fonciare sortate în circulaţiune		
a) scăḑĕtoare în 1 Aprile 1883	20,600.—	
b) scăḑute	200.—	20,800.—
Fondul de garanţă al reuniunilor		18,542.41
Fondul de garanţă al împrumuturilor hipotecari		688.77
Fondul de pensiuni a funcţionarilor		5,237.33
Dividende neridicate		2,317.—
Interese anticipate pro 1883 .		13,179 36
Diverse conturi creditoare . .		78,900.07
Profit curat		40,414 75
		fl. 2,231,063.84

Sibiiu, 31 Decemvre 1881.

E. Macellariu m. p., membru al Direcţiunei. **I. Popescu** m. p., membru al Direcţiunei. **Visarion Roman** m. p. director esecutiv. **Iosif Lissai** m. p., comptabil

Subsemnatul comitet am esaminat bilanţul present şi confrontându-l cu registrele principale şi ausiliare ale societăţii ţinute în bună regulă, l'am găsit în consonanţă cu aceleşi şi esact.

Sibiiu în 19 Martiu 1883. [386] 1—1

Comitetul de revisiune.

August Senor m. p. **Corneliu Tobias** m. p. **Dr. Aureliu Brote** m. p. **Michael Kabdebo** m. p.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.** Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.